

Is (non-Jewish) Cheese Kosher?

Session 2: Two Sugyot

Jeremy Tabick – tabick@hadar.org

Limmud Beit Midrash 2019

A. The sugya

תלמוד בבלי חולין קטז:

אטו קבת עובד כוכבים לאו נבלה היא?
אמר רב הונא: הכא בלוקח גדי מן העובד כוכבים עסקין, וחיישין שמא ינק מן הטרפה.
ומי חיישין שמא ינק מן הטרפה? והתנן: לוקחים ביצים מן העובדי כוכבים ואין חוששין, לא משום נבלה ולא משום טרפה?
אלא אימא חיישין שמא ינק מן הטמאה.
ומאי שנא טרפה דלא חיישין, ומאי שנא טמאה דחיישין?
טרפה לא שכיחא, טמאה שכיחא.
אי שכיחא אפילו גבי דידן ניחוש אנן!
דבדלינן מינייהו, וכי חזינן להו מפרשין להו - לא גזרו בהו רבנן, אינהו דלא בדילי מינייהו, וכי חזו להו לא מפרשי להו - גזרו בהו רבנן.
ושמואל אמר: חדא קתני, קבת שחיטת עובד כוכבים נבלה.
ומי אמר שמואל הכי? והאמר שמואל: מפני מה אסרו גבינת העובדי כוכבים? מפני שמעמידין אותה בעור קבת נבלה,
הא קבה גופה שריא!
לא קשיא - כאן קודם חזרה, כאן לאחר חזרה:
כשרה שינקה מן הטרפה [וכו']:
והא קתני רישא: קבת עובד כוכבים ושל נבלה - הרי זו אסורה!
אמר רב חסדא: רישא נראה כאוכל נבלות, הכא איכא שחיטה.
א"ל רבא: ולא כל דכן הוא? ומה נבלה דמאיסה, דאי שרית ליה קבתה לא אתי למיכל מינה, אמרת - לא, טרפה שחוטה, דאי שרית אתי למיכל מינה, לא כ"ש!?

אלא אמר רב יצחק אמר רבי יוחנן: לא קשיא - כאן קודם חזרה, כאן לאחר חזרה, ומשנה לא זזה ממקומה.
אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: מעמידין בקבת נבלות, ואין מעמידין בקבת שחיטת עובד כוכבים.
אמר לפניו רבי שמעון בר אבא: כמאן? כרבי אליעזר, דאמר סתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים.
א"ל: ואלא כמאן?!

כי אתא רב שמואל בר רב יצחק אמר רבי יוחנן: מעמידין בין בקבת נבלה בין בקבת שחיטת עובד כוכבים, שלא לחוש לדברי רבי אליעזר.

והלכתא: אין מעמידין בעור קבת נבלה, אבל מעמידין בקבת נבלה ובקבת שחיטת עובד כוכבים (ובקבת כשרה שינקה מן הטרפה, וכ"ש בקבת טרפה שינקה מן הכשרה, מ"ט? חלב המכונס בה פירשא בעלמא הוא).

רש"י על הסוגיא

מתני' קבה - זהו חלב קרוש שבתוך הקבה.

ושל נבלה - בגמרא פריך אטו דעובד כוכבים לאו נבלה היא.

המעמיד - חלב.

בעור הקבה - דהוא בשר.

אם יש בה - ליתן טעם בחלב...

גמ' בלוקח גדי מן העובד כוכבים - ושחטו קרי ליה קבת עובד כוכבים ואסורה.

חיישין שמא ינק - חלב זה מן הטרפה.

לא משום נבלות - שמא נמצא בתרנגולת נבלה.

ולא משום טרפה - שמא מעוף טרפה היא דאמרין באלו טרפות (לעיל חולין דף נח) ומודים בביצת טרפה שאסורה.

גבי דידן - גדיים שלנו נמי תהא אסורה קבתן משום דחיישין שמא ינק חלב זה מן (הטמאה) בהמה טמאה.

חדא קתני - משום דשל נבלה היא אסור לה.

ומי אמר שמואל - קבת נבלה אסורה אלמא כגופה דמי.

והאמר שמואל - במסכת ע"ז מפני שמעמידין אותה בעור קבת נבלה הא קבה גופה חלב הקרוש קרי קבה וקאמר דשריא.

כאן קודם חזרה כו' - בפרק אין מעמידין (ע"ז דף כט) שאל רבי ישמעאל את רבי יהושע מפני מה אסורין גבינות העובדי כוכבים אמר לו מפני שמעמידין אותה בקבת נבלה כלומר בחלב הקרוש שבה אמר לו והלא קבת העולה חמורה מקבת נבלה ואמרו כל כהן שדעתו יפה שורפה חיה אמר לו מפני שמעמידין אותה בקבת עגלי עבודה זרה, אלמא חזר בו מקבת נבלה משום דלאו גופה היא ואסורה משום עבודה זרה דאפילו פירשא דידה אסור כדמפרש התם משום דניחא ליה בנפחיה, הלכך משנתינו זאת נשנית קודם חזרה, ומשום הכי אסור, וכי אתמר דשמואל דעור קבה הוא דאסור הא קבה שריא - לאחר חזרה קאמר, ומשנתינו זאת מכיון שנשנית אף על פי שחזר בו - לא זזה ממקומה ולא סילקוה ולא אמרו שלא לשנותה עוד.

והא קתני רישא קבת נבלה אסורה - והדר קתני קבת טרפה מותרת דקתני טרפה שינקה מן הכשרה קבתה מותרת.

איכא שחיטה - ולא מאיסה כולי האי כנבלה ואיסור אין כאן לא בזו ולא בזו כדקתני מפני שכנוס במעיה נאסף הוא במעיה מן אחרים ולא משל עצמה.

משנה הראשונה - קודם חזרה נשנית וכיון שנשנית לא זזה ממקומה וחזרו ושנו אחרונה להיתר.
מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים - הילכך אף על גב דלאו גופה הוא מיתסר כדפרישית דאפילו פירשא מיתסר משום דניחא ליה בניפחיה.
ואלא כמאן - כלומר לא הוצרכת לשאול.
מעמידין בין בקבת נבילה כו' - דלאו מגופה הוא אלא כנוס במעיה.

B. Avodah Zarah Parallel

תלמוד בבלי עבודה זרה ל:לה:

אמר רב אחדבוי אמר רב: המקדש בפרש שור הנסקל מקודשת, בפרש עגלי עבודת כוכבים אינה מקודשת. איבעית אימא: סברא, ואב"א: קרא.
 איבעית אימא סברא, גבי עגלי עבודת כוכבים ניחא ליה בנפחיה, אבל גבי שור הנסקל לא ניחא ליה בנפחיה. איבעית אימא קרא, כתיב הכא: (דברים יג) לא ידבק בידך מאומה, וכתוב התם: (שמות כא) סקול יסקל השור ולא יאכל את בשרו, בשרו אסור, הא פרשו מותרת.
 אמר רבא: תרוייהו תננה, מדקא"ל: מפני שמעמידין בקיבת נבילה, וקא מהדר ליה: והלא קיבת עולה חמורה מקיבת נבילה, [לה ע"א] מכלל דאיסורי הנאה שרו פרשייהו, ומדקא"ל: מפני שמעמידין אותה בקיבת עגלי עבודת כוכבים, וקא מהדר ליה:
 א"כ למה לא אסרוה בהנאה, מכלל דעבודת כוכבים אסור פרשייהו. ולהדר ליה: משום דליתיה לאיסורא בעיניה, דהא מורייס לרבנן דלא אסרוהו בהנאה מ"ט? לאו משום דליתיה לאיסורא בעיניה! אמרי: הכא כיון דאוקמיה קא מוקים, חשיב ליה כמאן דאיתיה לאיסוריה בעיניה... מ"ט?
 אמר עולא, ואיתימא רב שמואל בר אבא: גזרה חדשה היא ואין מפקפקין בה. מאי גזירתא? אר"ש בן פזי אמר ריב"ל: משום ניקור. ולימא ליה: משום ניקור!
 כדעולא, דאמר עולא: כי גזרי גזירתא במערבא, לא מגלו טעמא עד תריסר ירחי שתא, דלמא איכא איניש דלא ס"ל ואתי לזלזולי בה.
 מגדף בה ר' ירמיה, אלא מעתה, יבשה תשתרי, ישן תשתרי! דא"ר חנינא: יבש מותר, אין מניחו ליבש, ישן מותר, אין מניחו לישן!
 א"ר חנינא: לפי שא"א לה בלא צחצוחי חלב, ושמואל אמר: מפני שמעמידין אותה בעור קיבת נבילה.
 הא קיבה גופא שריא, ומי אמר שמואל הכי? והתנן: קיבת העובד כוכבים ושל נבילה הרי זו אסורה, והוינן בה, אטו דעובד כוכבים לאו נבילה היא?
 ואמר שמואל, חדא קתני: קיבת שחיטת עובד כוכבים נבילה אסורה!
 ל"ק: [לה ע"ב] כאן קודם חזרה, כאן לאחר חזרה, ומשנה לא זזה ממקומה.

רשי"י על הסוגיא

מפני מה אסרו גבינת עובדי כוכבים - באכילה, ולרבנן קבעי לה דהא משום חלב של בהמה טמאה ליכא למיחש, דקי"ל חלב טמא אינו עומד כלומר אינה נקפת.

אחדבוי - שם חכם.

שור הנסקל - אסור בהנאה הוא.

ניחא ליה בנפחיה - שיהא נראה שמן לכך חייל שם איסור עבודת כוכבים על הפרש.

לא ניחא ליה בנפחיה - הלכך לא חשיב פירשא למיחל עליו איסור מאומה, ואפי' פרש.

[לה ע"א] **מכלל דאיסורי הנאה** - כי עולה, וה"ה לשור הנסקל שרי פרשייהו...

גזרה חדשה - מקרוב גזרו על הגבינה.

ואין מפקפקין בה - ואין מפרשין טעמה כדמפרש ואזיל, מפקפקין לשון חטיטה בדבר סתום לפשפשו, ובלע"ז פורי"ד, כמו (סוכה דף טו) מפקפק ונוטל אחת מבינתיים.

לא מגלו טעמא - למה גזרו עליו.

דלמא איכא - דלית ליה ההוא טעמא ולא בדיל מיניה ומזלזל בה, אבל השתא דלא מגלו טעמא דמלתא בדלי מיניה כ"ע דסברי קמו רבנן במלתא דאתי מיניה חורבא, ואנן הוא דלא בקיאינן בטעמא.

יבש מותר - כל גילוי שיבש מותר, דארס של נחש אילו היה שם לא היה מניחו ליבש.

ישן מותר וכו' - יין ושכר שנתגלו כשהם חדשים, והמתין להם עד שנתיישנו מותר, דאי היה בו ארס של נחש לא היה מניחו ליישן.

לפי שא"א לגבינה בלא צחצוחי חלב - בין גומא של גבינה נשאר מן החלב וחלב שחלבו עובד כוכבים ואין ישראל רואהו אסור, דלמא עריב ביה חלב טמא וחלב טמא אינו עומד, ואם עירב טמא בטהור הטמא נשאר עם נסיובי דחלבא הטהור, שקורין מישג"א, וחלב טמא אסור מן התורה, ובבכורות (דף ו) ילפינן לה ויש לחוש שבגומות נשאר ממנו. **בעור קיבת נבלה** - ועור לאו פירשא הוא ואסור.

ומי אמר שמואל - דעור קיבת נבלה דאסורה אבל קיבה עצמה דנבלה דהיינו חלב הקרוש הכנוס במעי הטלה שריא אלמא פירשא בעלמא הוא.

[לה ע"ב] **כאן קודם חזרה** - אותה משנה דשחיטת חולין דקיבת עובד כוכבים נבלה ואסורה נשנית קודם שחזר בו ר' יהושע מדבריו, שאמר לו לר' ישמעאל מפני שמעמידין אותה בקיבת נבילה וסבר לאו פירשא היא.

וכאן לאחר חזרה - הך דשני שמואל מפני שמעמידין אותה בעור אבל קיבה עצמה שריא - לאחר חזרה שחזר בו ר' יהושע מפני תשובתו של ר' ישמעאל.

ומשנה - הנשנית בשחיטת חולין (דף קטז) קודם חזרה.

לא זזה ממקומה - לא עקרוה לגמרי דהואיל ונשנית נשנית, אבל אין הלכה כמותה שהרי חזר בו.

